

Gospodarka finansowa banku – wybrane aspekty

Streszczenie

Banki jako szczególne podmioty gospodarki w ramach prowadzonej działalności są obligowane do stosowania wielu przepisów prawa. Wynika to przede wszystkim z wysokiego poziomu ryzyka stwarzanego z tą działalnością oraz odpowiedzialnością instytucji nadzoru bankowego przed wystąpieniem zjawisk zagrażających stabilności systemu finansowego. Prowadzenie gospodarki finansowej banku wiąże się z zarządzaniem jego finansami, a przy tym w znaczącej części jest podyktowane przepisami prawa.

Celem artykułu jest ukazanie i analiza najważniejszych aspektów gospodarki finansowej banku w oparciu o dane ilościowe z uwzględnieniem aktualnych wymogów stawianych bankom w tym zakresie.

Słowa kluczowe

bank, aktywa, pasywa, kapitał własny, kapitał obcy, gospodarka finansowa, polski sektor bankowy

Wprowadzenie

Banki jako podmioty systemu finansowego prowadzą działalność o szczególnym charakterze w porównaniu do innych przedsiębiorstw. Wynika to przede wszystkim ze społecznego i gospodarczego znaczenia działalności bankowej. Banki przyjmują depozyty, udzielają kredytów, emitują własne papiery wartościowe i dokonują wielu innych czynności, przy czym w powodu tej działalności stanowią instytucję zaufania publicznego.

W związku z potrzebą zapewnienia odpowiedniej wielkości kapitałów, ich prawidłowego pozyskiwania i wydatkowania oraz zarządzania kierownictwo banku opracowuje politykę finansową. W tym zakresie obowiązane są do prowadzenia gospodarki finansowej, której celem jest zapewnienie pokrycia powstałych w toku działalności kosztów z wielkości osiągniętych przychodów. Banki prowadzą swoją gospodarkę finansową w oparciu o plan finansowy. W związku z tym w niniejszej pracy zaprezentowano wybrane aspekty gospodarki finansowej banków w Polsce, zwracając uwagę na własne i obce źródła finansowania oraz prawne aspekty regulujące jej prowadzenie.

Znaczenie gospodarki finansowej banku

Banki podobnie jak inne przedsiębiorstwa w celu realizacji przyjętej polityki działają, korzystając ze zróżnicowanych źródeł finansowania. Jedne zadania są finansowane majątkiem własnym, a inne mogą być realizowane, wykorzystując kapitały obce, zwłaszcza w sytuacji posiadania niewystarczających zasobów własnych.

W związku z powyższym można wskazać, iż struktura finansowa banków składa się z dwóch podstawowych segmentów, tj. wewnętrznych (własnych) oraz zewnętrznych (obcych) źródeł finansowania działalności. Jednakże powyższa klasyfikacja prezentuje znaczne uproszczenie w tym zakresie.

Gospodarka finansowa banku wiąże się z procesem gromadzenia środków pieniężnych przez pozyskanie kapitałów własnych i obcych oraz realizacją wydatków. Innymi słowy dotyczy działalności w obszarze operacji pieniężnych. W związku z powyższym prowadzenie gospodarki finansowej w banku polega na właściwym zarządzaniu posiadanymi zasobami, tak aby generowały oczekiwane zyski¹.

Niemniej jednak w przypadku gospodarki finansowej banków obowiązuje niewielka swoboda działania. Wynika to z licznych regulacji prawnych, które obligują władze banku do dostosowania się do przyjętych warunków na mocy przepisów krajowych i europejskich. W polskim sektorze bankowym najistotniejszym aktem prawnym jest prawo bankowe. Obok tego działanie banków jest podporządkowane kilku europejskim regulacjom prawnym, które zostały wspomniane poniżej.

Zgodnie z art. 129 ust. 1 Prawa bankowego² banki są obowiązane do samodzielnego prowadzenia gospodarki finansowej. Podstawą ich rzetelnej działalności jest plan finansowy zapewniający pokrycie powstałych w jej toku kosztów i zobowiązań, ogółem osiągniętych przychodów. Ponadto statut banku winien określać tworzenie odpisów z zysku netto funduszy wraz ze wskazaniem ich przeznaczenia i regułami pokrywania ewentualnie powstałych strat. Plan finansowy w bankach dotyczy również działań strategicznych, których celem jest zapewnienie stabilności i rozwoju.

Struktura finansowa banku

Źródła finansowania działalności prowadzonej przez banki najbardziej szczegółowo prezentuje podstawowy element sprawozdania finansowego, tj. bilans. Podobnie jak w przypadku innych przedsiębiorstw, bilans banku zawiera składniki majątku oraz

¹ M. Podstawka, *Finanse. Instytucje, instrumenty, podmioty, rynki, regulacje*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010, s. 574.

² Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2017 r., poz. 1876).

pozycje (źródła) jego finansowania. W uproszczeniu jego struktura kształtuje się następująco:

Tabela 1. Uproszczony bilans dla banków w formie spółki akcyjnej

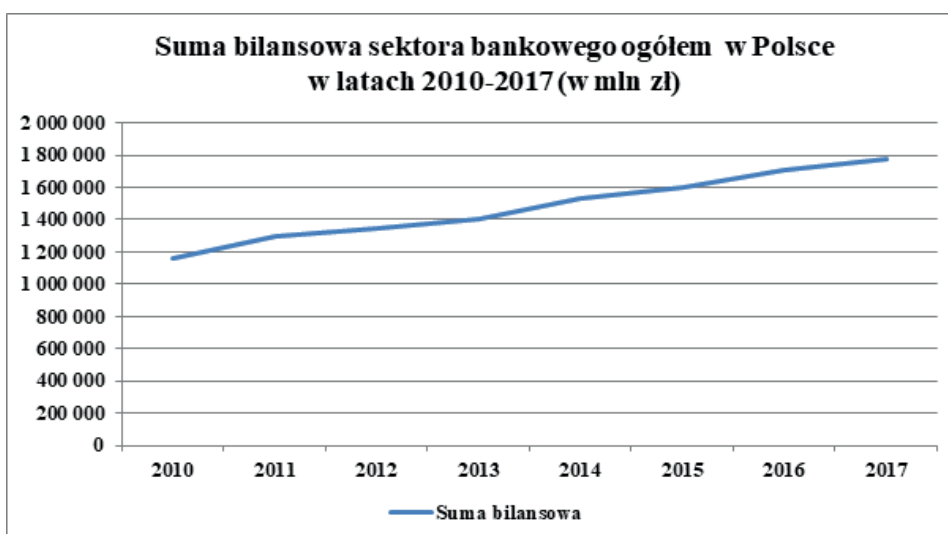
Aktywa	Pasywa
I. Aktywa pracujące	I. Kapitały (fundusze) własne – podstawowe
A. Kredyty	A. Kapitał zakładowy
B. Papiery wartościowe	B. Kapitał zapasowy
C. Lokaty międzybankowe czynne	C. Kapitały i fundusze rezerwowe
II. Aktywa niepracujące	D. Niepodzielony zysk z lat ubiegłych
A. Gotówka w kasie i NBP	II. Kapitały (fundusze) własne – uzupełniające
B. Środki trwałe	A. Kapitał z aktualizacji wyceny
C. Pozostałe aktywa	B. Zobowiązania podporządkowane
	C. Zobowiązania z tytułu papierów wartościowych i inne
	III. Kapitały (fundusze) obce
	A. Depozyty
	B. Lokaty międzybankowe bierne
	C. Zobowiązania wobec budżetu i NBP
	D. Pozostałe pasywa

Źródło: opracowanie własne na podstawie U. Banaszczak-Soroka (red.), *Rynki finansowe. Organizacja, uczestnicy, instytucje*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2014, s. 58.

Polityka w zakresie zarządzania aktywami i pasywami wiąże się z kształtowaniem ich wielkości na takim poziomie, by generowały możliwie najwyższy zysk. Banki w tym zakresie poszukują „taniego” pieniądza celem zainwestowania go w przedsięwzięcia pozwalające na osiągnięcie wysokich dochodów, zważając jednak na poziom szeroko rozumianego ryzyka³.

Istotną miarą w zakresie gospodarki finansowej banku jest wysokość sumy bilansowej. W polskim sektorze bankowym w latach 2010-2017 kształtowała się zgodnie z danymi przedstawionymi poniżej (rys. 1).

³ Z. Dobosiewicz, *Bankowość*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2011, s. 100.

Rysunek 1. Suma bilansowa sektora bankowego ogółem w Polsce w latach 2010-2017.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP.

W analizowanym okresie wartość sumy bilansowej polskiego sektora bankowego ogółem wzrosła o niemalże 55%. Ponadto trend rosnący utwierdza zarówno rozwój, jak i poprawę kondycji finansowej banków. W związku z tym w niedalekiej przyszłości oczekuje się dalszego wzrostu tej wartości.

Aktywa banku

Składniki majątku w banku dzielą się na „pracujące” – generujące przychody, jak i „niepracujące”. Te drugie nie generują zysku, lecz są niezbędne przy prowadzeniu bieżącej działalności. Celem działalności banku jest wypracowanie maksymalnej wartości zysku w oparciu o przyjętą politykę aktywów i pasywów z uwzględnieniem szeroko rozumianego ryzyka. W związku z tym bank stanowi instytucję zaufania publicznego, gdy zachowana jest właściwa proporcja między poziomem zysku a ryzyka⁴. Struktura aktywów banku jest znacznie rozbudowana, przy czym powyższy graf stanowi ich połączenie z podkreśleniem najważniejszych elementów składowych majątku. Wśród nich wyróżnia się przede wszystkim: kredyty, bankowe papiery wartościowe, lokaty międzybankowe czynne, gotówkę w kasie i w NBP, środki trwałe oraz pozostałe aktywa.

Niemniej jednak kredyty udzielane przez banki generują najwyższą wartość zysku w odniesieniu do pozostałych składników aktywów. Tym samym jako należności od sektora niefinansowego prezentują najwyższą wartość aktywów w bilansie. W praktyce

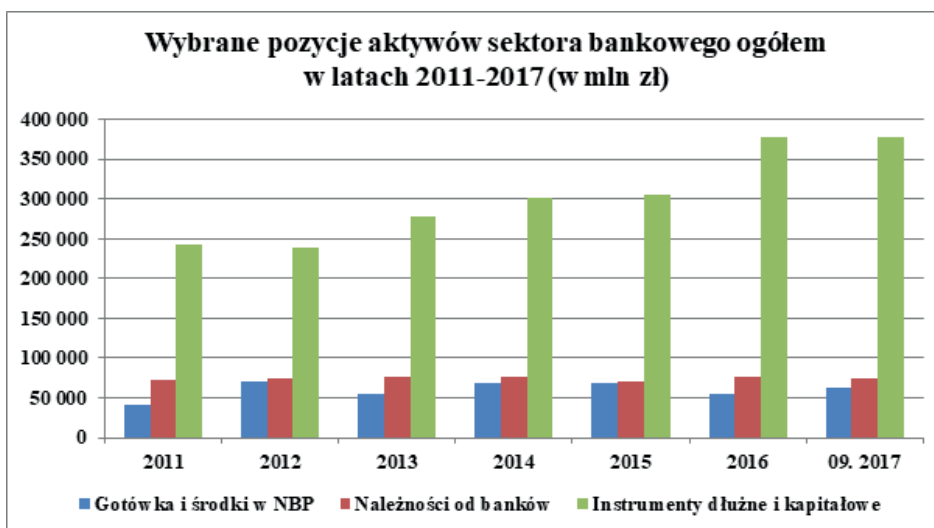
⁴ U. Banaszczak-Soroka (red.), *Rynki finansowe. Organizacja, uczestnicy, instytucje*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2014, s. 59.

najczęściej udzielane są kredyty konsumenckie, kredyty mieszkaniowe, jak również dla przedsiębiorców.

Bankowe papiery wartościowe jako kolejny rodzaj należności banku stanowią po kredytach najbardziej atrakcyjne źródło dochodów. Wśród nich najczęściej wyróżnia się bony skarbowe, obligacje skarbowe oraz nabywane przez banki akcje⁵.

Lokaty międzybankowe czynne obejmują pożyczki udzielone przez bank na rynku międzybankowym i przyjmują krótko- bądź długookresowy charakter. Najczęściej praktykowane są lokaty krótkoterminowe. Zysk z ulokowanych środków w innych bankach jest z reguły najbardziej atrakcyjny w przypadku lokat jednodniowych, których oprocentowanie jest względnie wysokie. Innymi słowy, bank w stosunkowo krótkim okresie bez dodatkowych kosztów ponownie staje się właścicielem uprzednio zainwestowanych funduszy⁶.

Z kolei gotówka w kasie i środki w NBP oraz środki trwałe (w tym rzeczowe składniki majątku trwałego) jako pewna część aktywów bankowych nie generują zysku, dlatego też w praktyce są określane jako „niepracujące”. Niemniej jednak ich posiadanie jest niezbędne przy prowadzeniu bieżącej działalności. Jednakże banki w ramach polityki zarządzania finansami starają się, by nie posiadać wysokiego poziomu środków w kasie z uwagi na dość wysoki koszt ich utrzymywania⁷. Rzeczowe składniki majątku obejmują głównie niezbędne elementy do prowadzenia działalności, tj. budynki, oddziały z całym wyposażeniem, infrastrukturę informatyczną, środki transportu i inne⁸.

Rysunek 2. Aktywa ogółem sektora bankowego ogółem w Polsce w latach 2010-2017.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP.

⁵ Z. Dobosiewicz, *Bankowość...*, s. 166-167.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*.

⁸ Z. Dobosiewicz, *Wprowadzenie do finansów i bankowości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005, s. 156.

Powyższe składniki aktywów (rys. 2) stanowią jedynie wybrane pozycje. Udział najbardziej znaczących wielkości w strukturze aktywów, które stanowią kredyty, przedstawiono poniżej. Obok nich istotne znaczenie wykazują nabywane przez banki papiery wartościowe oraz lokaty międzybankowe czynne. Powyższe zestawienie potwierdza, iż aktywa w bankach dzielą się na „niepracujące” oraz „pracujące” i generujące dochody – należności od banków czy instrumenty dłużne i kapitałowe, których wartość istotnie wzrosła w analizowanym okresie (o ponad 55%).

Wartość aktywów w ujęciu ogólnym z roku na rok niewątpliwie się umacnia. W analizowanym okresie wielkość ta wzrosła znacząco, co potwierdza silną pozycję gałęzi bankowości na rynku finansowym. Wynika to przede wszystkim z rosnącej wielkości udzielanych przez bank kredytów stanowiących należności od sektora niefinansowego (rys. 3).

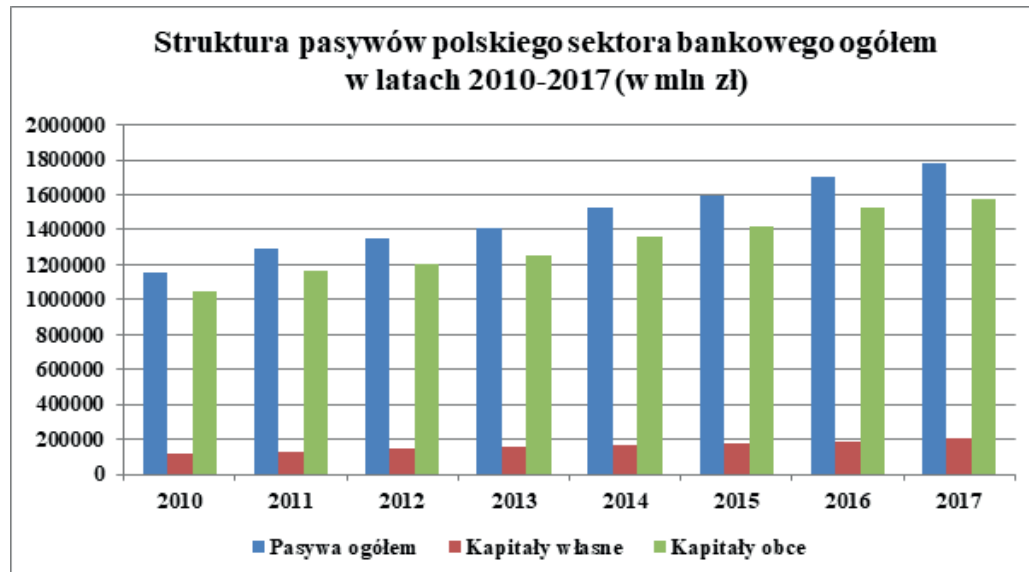
Rysunek 3. Udział kredytów sektora niefinansowego w aktywach ogółem w latach 2010-2017.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP.

Wartość udzielonych kredytów bankowych – należności od sektora niefinansowego w latach 2010-2017 wykazuje tendencję wzrostową, przy czym w 2017 r. banki udzieliły kredytów w tym segmencie w łącznej wysokości 1 040 293 mln zł i tym samym ukształtowała się na najwyższym dotychczas poziomie. Co więcej, udział kredytów sektora niefinansowego w aktywach ogółem również wzrósł (tj. przyrost o blisko 50% w badanym okresie). Potwierdza to istotne znaczenie akcji kredytowej dla działalności banków, które stanowią dla nich najsilniejszy wartościowo element aktywów.

Pasywa banku

Pasywa banku obejmują kapitały własne i kapitały obce, spełniając łącznie kilka istotnych funkcji w sektorze bankowym. Po pierwsze, służą finansowaniu majątku wykorzystywanego do prowadzenia przez bank działalności. Mogą przy tym równocześnie stanowić źródło finansowania udzielanych kredytów w okresie czasowej trudności z pozyskaniem środków w formie depozytów. Po drugie, składniki aktywów zakupione z własnych funduszy dają w pewnym zakresie możliwość pokrycia roszczeń wierzycieli na wypadek ewentualnego ogłoszenia upadłości banku. Kontynuując, pasywa stanowią również podstawowy element przy obliczaniu norm ostrożnościowych. Ostatecznie stabilizują system płatniczy poprzez finansowanie powstałych strat w wyniku prowadzonej przez bank działalności, co tym samym wpływa na ograniczenie ryzyka upadłości. W związku z powyższym do kapitałów (funduszy) własnych zalicza się: kapitał zakładowy, kapitał zapasowy, kapitały rezerwowe, niepodzielony zysk z lat ubiegłych i zysk z bieżącej działalności. Obok tego wielkość pasywów w banku powiększają utworzone rezerwy celowe⁹.

Struktura pasywów w polskim sektorze w ostatnich latach prezentuje zauważalny trend wzrostowy, przy czym w okresie 2010-2017 wartość pasywów bankowych wzrosła o ponad 53% (rys. 4).

Rysunek 4. Struktura pasywów sektora bankowego ogółem w Polsce w latach 2010-2017.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP.

⁹ U. Banaszczak-Soroka (red.), *op. cit.*, s. 57-58.

Oprócz tego powyższy graf obrazuje zdecydowaną przewagę kapitałów obcych nad funduszami własnymi. Innymi słowy, dominującym źródłem finansowania składników majątku są kapitały obce. Niemniej jednak instytucje nadzoru krajowego i europejskiego opracowały rozwiązania wpływające na umocnienie pozycji kapitałów własnych w bankach, o które zostały przedstawione poniżej.

Kapitał zakładowy stanowi najważniejszy i obligatoryjny element składowy pasywów, gdyż jest niezbędny do rozpoczęcia prowadzenia przez bank działalności. Udział kapitału założycielskiego w funduszach własnych banku wynosi z reguły nie więcej niż 10%, co oznacza względnie niskie zaangażowanie w finansowaniu składników majątku. Bank w formie spółki akcyjnej powinien posiadać kapitał zakładowy o wartości co najmniej 5 mln euro, a dla banku w formie spółdzielni – banku spółdzielczego wartość tego kapitału musi wynosić na poziomie nie mniejszym niż 1 mln euro¹⁰.

Kapitały zapasowe i rezerwowe charakteryzuje wysoki udział tych wielkości w strukturze funduszy własnych – często więcej niż 50% ogółu kapitałów własnych, przy czym na kapitały zapasowe przeznaczają się nadwyżkę ceny emisji sprzedawanej akcji w odniesieniu do jej wartości nominalnej. Natomiast kapitały i fundusze rezerwowe są tworzone z wygenerowanego przez bank zysku. W literaturze przedmiotu wskazuje się, iż kapitały zapasowe i rezerwowe stanowią jedną z form rezerw bankowych. Jednakże praktyka gospodarcza dowodzi, że środki z nich pochodzące nie zostają w banku, lecz są przeznaczane w całości na inwestycje. W granicach określonych przepisami prawnymi banki mają możliwość prowadzenia dowolnej polityki w tym zakresie¹¹.

Zysk bieżący i niepodzielony zysk z lat ubiegłych to kolejne elementy struktury pasywów. Banki nieprzerwanie dążą do powiększenia poziomu posiadanych funduszy własnych. Istotnym w tym zakresie jest fakt, iż banki przeznaczają sporą część zysku netto na zwiększenie kapitałów własnych. Kierownictwo (zarząd) banku najbardziej oczekuje włączenia niemalże całej wartości zysku jako „zysku z lat ubiegłych” w sposób trwały do funduszy własnych. Dlatego też większość banków odnotowuje znaczący udział zysku z lat ubiegłych w strukturze kapitałów własnych. Z jednej strony wpływa to na ograniczenie wartości dywidend, choć z drugiej strony poprawia postrzeganie banku i umacnia zaufanie wśród klientów¹².

Zgodnie z art. 126 Prawa bankowego¹³ banki mają obowiązek posiadania funduszy własnych na poziomie dostosowanym do rozmiaru prowadzonej działalności. Wynika to z harmonizacji rozwiązań prawnych i ujednoczenia przepisów krajowych z regulacjami

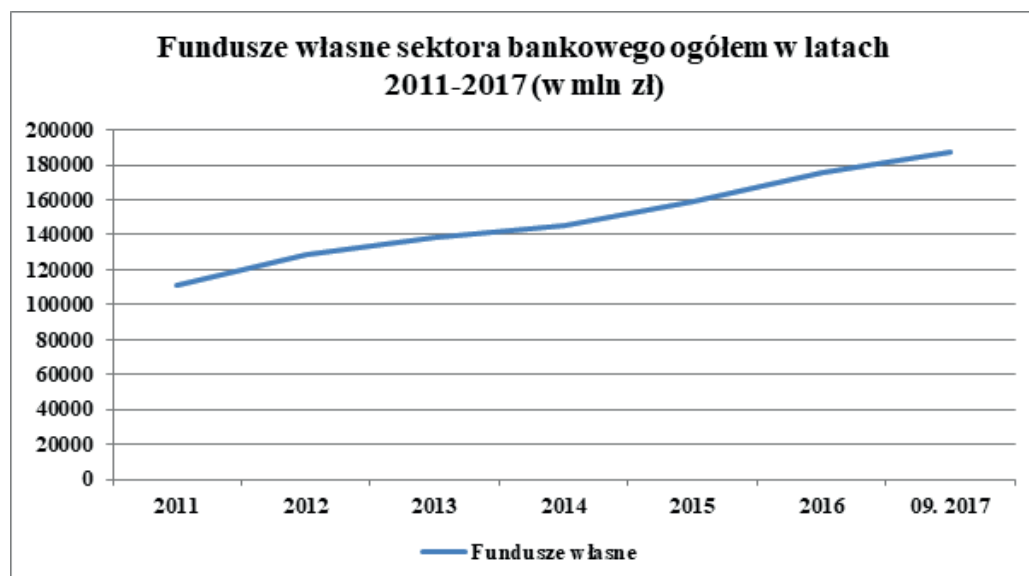
¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Z. Dobosiewicz, *Bankowość...*, s. 131.

¹² *Ibidem*.

¹³ Dz. U. z 2017 r., poz. 1876.

unijnymi¹⁴. W ramach przyjętego pakietu CRR/CRD IV instytucje nadzoru bankowego dążą do zwiększenia wielkości kapitałów własnych banku. W polskim sektorze bankowym wysokość tych funduszy kształtuje się na dość stabilnym poziomie (rys. 5).

Rysunek 5. Fundusze własne sektora bankowego ogółem w Polsce w latach 2011-2017.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF.

Zgodnie z powyższym na przestrzeni lat 2011-2017 wartość funduszy własnych stale wzrasta. Przy czym wzrost ten charakteryzuje wysoka dynamika. W analizowanym okresie wysokość kapitałów własnych zwiększyła się o niemalże 70%. Świadczy to również niewątpliwie o umocnieniu systemu bankowego.

W związku z tym należy stwierdzić, iż polski sektor bankowy realizuje zamierzenia instytucji nadzoru bankowego i odnotowuje znaczący przyrost tej wielkości. Na mocy art. 128 Prawa bankowego¹⁵ banki stosują rozwiązania przyjęte w dyrektywie 575/2013¹⁶, gdzie zostały zobligowane do posiadania kapitału własnego na poziomie odpowiadającym sumie wielkości kapitału podstawowego Tier I, kapitału dodatkowego Tier I oraz kapitału uzupełniającego Tier II. W uproszczeniu obligatoryjne wymogi kapitałowe dla banków wynikające z powyższej regulacji prawnej wynoszą: 4.5% dla kapitału podstawowego

¹⁴ Od stycznia 2014 roku obowiązuje pakiet CRR/CRD IV, zastępując w całości obowiązujące ówczesne przepisy, tj.: dyrektywę 2006/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe oraz dyrektywę 2006/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie adekwatności kapitałowej firm inwestycyjnych i instytucji kredytowych.

¹⁵ Dz. U. z 2017 r., poz. 1876.

¹⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz. Urz. UE L 176).

Tier I, 6% dla kapitału Tier I oraz 8% dla łącznego współczynnika kapitałowego. Kapitał podstawowy Tier I obejmuje głównie kapitał zakładowy, kapitał zapasowy i kapitały rezerwowe oraz zysk zatrzymany i rezerwy na ogólne ryzyko bankowe. Kapitał dodatkowy Tier obejmuje pozostałe pozycje, m.in. instrumenty kapitałowe niezaliczane do kapitału podstawowego Tier I. Natomiast Tier II obejmuje przede wszystkim wielkość pożyczek podporządkowanych i instrumentów kapitałowych niezaliczonych do kapitału dodatkowego Tier I¹⁷.

Zgodnie z powyższym współczynnik wypłacalności jako miara adekwatności kapitałowej stanowi relację kapitałów własnych do wielkości sumy aktywów ważonych ryzykiem¹⁸. W polskim sektorze bankowym poziom współczynnika wypłacalności w ostatnich latach kształtuje się na zadawalającym poziomie (patrz rys. 6).

Rysunek 6. Współczynnik wypłacalności banków komercyjnych w Polsce w latach 2011-2017.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF.

W związku z powyższym wypłacalność banków komercyjnych w Polsce jest stabilna i wykazuje tendencję rosnącą na przestrzeni analizowanego okresu. Świadczy to o wzroście udziału funduszy własnych w relacji do aktywów ważonych ryzykiem.

Fundusze własne uzupełniające obejmują wielkości, których zadaniem jest umocnienie kapitałów własnych o charakterze podstawowym i zwiększenie równowagi finansowej. Tworzy je kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych składników majątku trwałego, zobowiązania podporządkowane oraz zobowiązania z tytułu papierów wartościowych

¹⁷ E. Radziszewski, *Bank jako instytucja zaufania publicznego. Gwarancje prawne i instytucjonalne*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa 2013, s. 25.

¹⁸ U. Banaszczak-Soroka (red.), *op. cit.*, s. 136.

i inne. Wielkość kapitału własnego uzupełniającego jest skorygowana o wartości funduszy określonych przez Komisję Nadzoru Finansowego. Jednakże w całości struktury kapitałów własnych w bankach dominujące znaczenie obejmują wielkości kapitałów podstawowych¹⁹. Struktura kapitałów własnych gospodarki finansowej banku obejmuje także rezerwy celowe na ogólne ryzyko prowadzonej działalności. Wymogi w zakresie ich tworzenia określa art. 130 Prawa bankowego²⁰, zgodnie z którym bank tworzy i rozwiązuje rezerwę celową na podstawie oceny tego ryzyka z uwzględnieniem przede wszystkim wielkości należności i udzielonych zobowiązań pozabilansowych. Bank posiada prawo rozwiązania rezerwy celowej w przypadku stwierdzenia ustania okoliczności uzasadniających jej dalsze utrzymywanie. Niemniej jednak wysokość rezerwy celowej w postaci rocznego odpisu nie może wynosić więcej niż 1,5% wartości niespłaconych kredytów i pożyczek pieniężnych skorygowane o kwotę kredytów i pożyczek pieniężnych zaliczonych do kategorii straconych według stanu na koniec poprzedniego roku obrotowego. Ponadto zgodnie z art. 26 ust. 1 lit. f unijnego rozporządzenia CRR 575/2013²¹ wysokość rezerwy celowej nie powinna przekraczać kwoty odpisu na fundusz ogólnego ryzyka dokonanego w bieżącym roku obrotowym z zysku za rok poprzedni.

Drugą część pasywów tworzą kapitały obce rozumiane jako zewnętrzne źródła finansowania składników majątku, które stanowią około 80% wartości pasywów ogółem. Wykorzystywanie w działalności bankowej obcych funduszy jako źródła kapitału stanowi szansę na wygenerowanie wyższego zysku, jak i zwiększa ponoszone przez bank ryzyko. Wykorzystując środki pochodzące z kapitału obcego, bank odnotowuje zysk w ramach różnicy między kosztem pozyskania kapitału i kosztami własnymi a wpływami z danego przedsięwzięcia²².

W przypadku banku najistotniejszym składnikiem funduszy obcych są depozyty obejmujące przyjmowanie wkładów od klientów na określony bądź nieokreślony w umowie okres. W praktyce wskazuje się trzy rodzaje depozytów. Po pierwsze, depozyty a'vista (na żądanie) jako okresowe nadwyżki finansowe, z których klient może swobodnie korzystać w każdym czasie. Innymi słowy jest to forma pieniądza transakcyjnego, którego koszty dla banku są wysokie z uwagi na konieczność dokonywania dużej ilości operacji zmieniających wielkość przyjętego wkładu. Konsekwencją tego jest relatywnie niskie oprocentowanie depozytów a'vista. Depozyty terminowe stanowią rodzaj wkładów najczęściej praktykowanych przez osoby prawne. W tym przypadku okres przechowywania

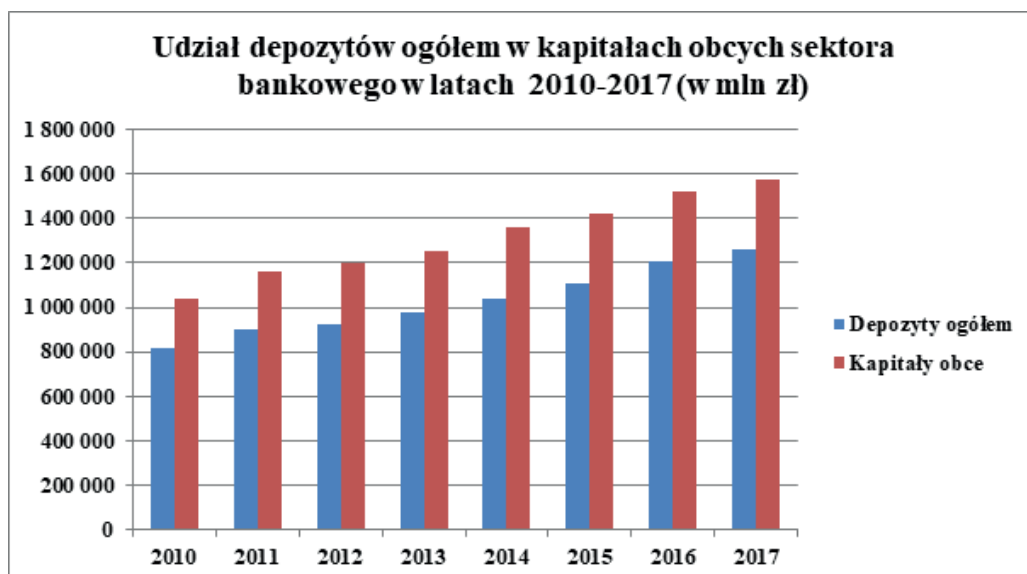
¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ Dz. U. z 2017 r., poz. 1876.

²¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz. Urz. UE L 176).

²² Z. Dobosiewicz, *Bankowość...*, s. 133.

przez bank przyjętego wkładu wynosi co najmniej jeden miesiąc, a stopa zwrotu z depozytu jest determinowana szczególnymi warunkami wynikającymi z umowy zawartej z bankiem. Trzeci rodzaj depozytów stanowią wkłady oszczędnościowe, typowe przede wszystkim dla osób fizycznych. Najczęściej przyjmują formę wkładów długoterminowych z możliwością zmniejszenia zysku klienta przez bank w przypadku wycofania wkładów przed okresem wskazanym w umowie²³. Niemniej jednak depozyty stanowią silną pozycję w strukturze kapitałów obcych, co przedstawiono poniżej (rys. 7).

Rysunek 7. Udział depozytów ogółem w kapitałach obcych sektora bankowego w Polsce w latach 2010-2017.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP.

W latach 2010-2017 w polskim sektorze bankowym odnotowano istotny wzrost zarówno wielkości depozytów, jak i kapitałów obcych. Prócz tego powyższy graf (rys. 7) obrazuje znaczący udział depozytów w bankowych kapitałach obcych i w analizowanym okresie wykazuje stabilny poziom. Potwierdza to fakt, iż depozyty stanowią w przypadku banków istotne źródło finansowania działalności. Niemniej jednak w latach 2010-2017 wartość przyjętych przez banki depozytów ogółem wzrosła o blisko 55%. Świadczy to również o wzroście zaufania klientów do banków, którzy lokują w nich coraz większe ilości posiadanych środków finansowych. Z kolei udział depozytów ogółem w kapitałach obcych na przestrzeni lat 2010-2017 nieznacznie wzrósł (o 2%), co jednak nie zmienia ich dominującej pozycji w strukturze funduszy obcych.

²³ W. Jaworski, Z. Zawadzka, *Bankowość. Zagadnienia podstawowe*, Poltext, Warszawa 2003, s. 132-133.

Lokaty międzybankowe bierne stanowią wartość pożyczek zaciągniętych przez bank na rynku międzybankowym od innych banków. Spełniają trzy istotne funkcje na gruncie systemu bankowego, tj.: umożliwiają utrzymanie płynności, tworzą źródło zysku, a przede wszystkim zapewniają przywrócenie prawidłowej struktury finansowej. Najwyższy udział w strukturze lokat międzybankowych posiadają lokaty jednodniowe, gdzie banki lokują na jeden dzień posiadane nadwyżki pieniężne. Niewątpliwą korzyścią z posiadania lokat międzybankowych jest brak konieczności tworzenia rezerw obowiązkowych, dzięki czemu banki dysponują całą wartością. Co więcej, koszty własne są względnie niskie, a zyski z lokat międzybankowych nie stanowią źródła opodatkowania²⁴.

Podsumowanie

Gospodarka finansowa w przypadku banków stanowi istotny element w zakresie zarządzania finansami, stowarzyszonego z opracowaną przez kierownictwo polityką finansową. Jednakże istota gospodarki finansowej w bankach skupia się na pokryciu powstających kosztów i zobowiązań osiąganymi przychodami. Rosnąca liczba regulacji prawnych w obszarze nadzoru nad systemem bankowym obliuguje banki do utrzymywania wielu wskaźników i na odpowiednio określonym poziomie w celu zabezpieczenia ich działalności i zagwarantowanie stabilności w ramach całego systemu finansowego.

W ostatnich latach poziom kapitałów własnych w polskim sektorze bankowym znacznie wzrósł i kształtuje się na zadawalającym poziomie, dążąc tym samym do spełnienia wymogów wyznaczonych krajowymi i europejskimi regulacjami w tym zakresie.

Struktura finansowa sektora bankowego ogółem w ostatnich latach znacząco się poprawiła. W majątku (aktywach) niezmiennie najsilniejszą pozycję odnotowują kredyty. Jednakże prowadzi to do prowadzenia wzmocnionej polityki w zakresie systemu zarządzania ryzykiem, aby w wartości udzielonych kredytów jak najmniejszą część stanowiły kredyty zagrożone (nieściągalne). Z kolei po stronie zewnętrznych źródeł finansowania dominujące znaczenie posiadają depozyty przyjmowane od klientów. Świadczy to, iż wraz z rozwojem sektora bankowego i jego wzmocnieniem wprowadzanymi rozwiązaniami prawnymi wzrasta także zaufanie klientów do banków.

Na podstawie wyników otrzymanych w ramach przeprowadzonej analizy wybranych aspektów gospodarki finansowej banków należałoby oczekiwać, iż w najbliższych latach będzie odnotowywany ich dalszy rozwój i wzrost kondycji finansowej.

²⁴ Z. Dobosiewicz, *Bankowość...*, s. 149-151.

Bibliografia

Literatura

- Banaszczak-Soroka U. (red.), *Rynki finansowe. Organizacja, uczestnicy, instytucje*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2014.
- Dobosiewicz Z., *Bankowość*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2011.
- Dobosiewicz Z., *Wprowadzenie do finansów i bankowości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- Jaworski W., Zawadzka Z., *Bankowość. Zagadnienia podstawowe*, Poltext, Warszawa 2003. Podstawka M., *Finanse. Instytucje, instrumenty, podmioty, rynki, regulacje*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
- Radziszewski E., *Bank jako instytucja zaufania publicznego. Gwarancje prawne i instytucjonalne*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa 2013.

Źródła

Akty prawne Unii Europejskiej

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz. Urz. UE L 176).

Akty prawa krajowego

- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2017 r., poz. 1876).

Financial management of the bank – selected aspects

Summary

Banks as special entities of the economy as part of their business are required to apply many laws. This is mainly due to the high level of risk associated with this activity and the responsibility of the banking supervision institution before the occurrence of phenomena threatening the stability of the financial system. The management of the bank's financial management is related to the management of its finances, and at the same time it is dictated by the law in a significant part.

The aim of the article is to present and analyze the most important aspects of the bank's financial management based on quantitative data, taking into account the current requirements for banks in this respect.

Keywords

bank, assets, liabilities, equity, foreign capital, financial economy, the polish banking sector